

Commentaar VNO-NCW en MKB-Nederland op consultatie “Wetswijziging deponering in handelsregister langs elektronische weg”¹

VNO-NCW en MKB-Nederland maken graag gebruik van de gelegenheid te reageren op het voorstel om de Handelsregisterwet 2007 en enkele andere wetten te wijzigen in verband met deponering van bescheiden in het handelsregister langs elektronische weg.

De strekking van het conceptwetsvoorstel is om voor bepaalde documenten die bij het handelsregister moeten worden gedeponerd, uitsluitend nog de elektronische vorm toe te staan. Volgens de Memorie van Toelichting is het doel van het voorstel met name om via een nader op te stellen algemene maatregel van bestuur te bepalen dat de jaarrekening van rechtspersonen, waarop titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing is, uitsluitend langs elektronische weg bij het handelsregister mag worden aangeleverd op een bij dat besluit voorgeschreven wijze. Daartoe wordt bepaald dat een aantal categorieën rechtspersonen exclusief via de door de overheid aangewezen standaard Standard Business Reporting (SBR) moet deponeren.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn voorstander van het stimuleren van breder gebruik van SBR door ondernemingen. Het standaardiseren van financiële informatie van ondernemingen heeft vele voordelen, onder andere beter vergelijkbare bedrijfseconomische gegevens, bijvoorbeeld via benchmarking, en voordelen bij financiële informatieverschaffing aan (overheids-)instanties als Belastingdienst en CBS. Ook voorkomt standaardisering fouten bij het overnemen van op papier aangeleverde informatie, waardoor de kwaliteit van de bij het handelsregister gedeponerde informatie toeneemt. Met name is van belang is dat door de toepassing van SBR de kredietverlening aan het MKB beter dan nu kan worden gefaciliteerd. Via het gebruik van SBR neemt de datakwaliteit immers toe waardoor beoordeling van ondernemers wordt vergemakkelijkt en sneller – en in voorkomende gevallen ruimer – krediet kan worden verleend. Dit geldt in het bijzonder voor zgn. kleine rechtspersonen², waarbij het gaat om het grootste deel van alle deponeringen.

VNO-NCW en MKB-Nederland kunnen zich dan ook goed voorstellen dat in een tijd waarin digitalisering niet meer weg te denken is en in bedrijfsadministraties steeds meer gebruik wordt gemaakt van elektronische boekhoudsystemen de jaarrekening elektronisch aan de Kamer van Koophandel verzonden moet worden. VNO-NCW en MKB-Nederland onderschrijven het voorstel om er voor kleine rechtspersonen van uit te gaan dat toepassing van SBR verplicht wordt, tenzij gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om de jaarrekening via een online-service van de Kamer van Koophandel te deponeren.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden dat de online-service van de Kamer van Koophandel zodanig moet worden ingericht dat na verwerking daaruit een SBR rapportage beschikbaar komt die meerdere doelen kan dienen, zoals bijvoorbeeld ten behoeve van de kredietverlening en de zakelijke dienstverlening aan het MKB. De komende maanden zullen de uitwisselbaarheid en hergebruik van de rapportages ten behoeve van een snelle en efficiënte kredietverlening vast onderdeel zijn van de agenda van het SBR Beraad en het SBR Platform.

¹ Voorstel van wet voor Wijziging van de Handelsregisterwet 2007, het Burgerlijk wetboek en de Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen met deponering van bescheiden in het handelsregister langs elektronische weg d.d. 27-07-2014.

² 'Klein' in de zin van artikel 2:396, lid 1 van Boek 2 BW; het gaat hierbij om 98% van alle rechtspersonen.

De in het wetsvoorstel voorziene lastenverlichting kan door de beoogde effecten op kredietverlening concreter worden ervaren dan nu het geval is. Ook het ten goede komen aan het bedrijfsleven van verminderde uitvoeringskosten van de Kamer van Koophandel kan daaraan bijdragen. Mede in dit verband vragen VNO-NCW en MKB-Nederland wel aandacht voor internationale aansluiting van centrale, handels- en vennootschapsregisters³: wanneer mocht blijken dat in de andere EU Lidstaten een andere dan het Nederlandse SBR format zou worden gebruikt, dan mogen de financiële gevolgen van mogelijke aanpassingen niet op het Nederlandse bedrijfsleven worden afgewenteld.

VNO-NCW en MKB-Nederland vinden verder dat, evenals dat voor kleine rechtspersonen mogelijk is, ook middelgrote rechtspersonen⁴ de mogelijkheid moeten hebben via de online-service te deponeren. Dit is noodzakelijk om te voorkomen dat deze ondernemingen in voorkomende gevallen verplicht zouden worden nieuwe administratiesoftware, die de toepassing van SBR faciliteert, aan te schaffen en zich met de werking ervan vertrouwd moeten maken. Daarmee zouden hun lasten verzwaaard in plaats van verlicht worden. Ook door het gebruik maken van de online-service van de Kamer van Koophandel door middelgrote rechtspersonen neemt de kwaliteit van informatie in het handelsregister toe, zonder dat deze rechtspersonen met lastenverzwaring geconfronteerd zouden worden.

Voorts vinden VNO-NCW en MKB Nederland dat terecht wordt voorgesteld beursgenoteerde ondernemingen, vooruitlopend op de implementatie van de zgn. Transparantierichtlijn⁵, niet onder de reikwijdte van een aanwijzing inzake SBR te brengen. Zij vinden echter dat ook grote, niet beursgenoteerde rechtspersonen⁶ én dochtermaatschappijen van beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde ondernemingen vooralsnog niet onder de reikwijdte van een aanwijzing inzake SBR gebracht moeten worden.

Grote, niet-beursgenoteerde ondernemingen zijn vaak internationaal opererende ondernemingen, waaronder vele familiebedrijven, die qua omvang, complexiteit en interne bedrijfsadministratie vergelijkbaar zijn met beursgenoteerde ondernemingen. Nu het voor beursgenoteerde ondernemingen in Europees verband nog niet duidelijk is welke standaard wordt gekozen voor een elektronisch rapportage formaat en zij daarom niet verplicht worden via SBR te deponeren, behoort een SBR verplichting naar de mening van VNO-NCW en MKB-Nederland vooralsnog evenmin van toepassing te zijn op grote niet-beursgenoteerde rechtspersonen. Zij zouden immers met verplichte aanpassingen van hun bedrijfsadministraties geconfronteerd kunnen worden, die later weer ongedaan zouden moeten worden. VNO-NCW en MKB-Nederland zouden dit zeer onwenselijk vinden. Voor grote rechtspersonen geldt a fortiori dat vanwege vele keuzemogelijkheden (voor waardering, presentatie en toelichting) in het Burgerlijk Wetboek de toepassing van SBR voor het opstellen van een jaarrekening als zodanig geen lastenverlichting teweeg zal kunnen brengen.

Voor dochtermaatschappijen van beursgenoteerde en van niet-beursgenoteerde ondernemingen zou de verplichting om elektronisch te deponeren al wel gaan gelden. Dit kan leiden tot fricties omdat (grote, niet-)beursgenoteerde ondernemingen en hun

³ Via Richtlijn 2012/17/EU

⁴ 'Middelgroot' in de zin van artikel 2:397, lid 1 van Boek 2 BW. Het gaat om ongeveer 1% van alle deponeringen van jaarrekeningen.

⁵ Richtlijn. 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan de effecten tot handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PbEU L 390).

⁶ Grote rechtspersonen zijn rechtspersonen die niet voldoen aan de criteria van artikel 2: 397, lid 1 van Boek 2 BW. Het betreft minder dan 1% van alle deponeringen van jaarrekeningen.

dochtermaatschappijen, mede ter beheersing van verslaggevingsrisico's, veelal gebruik maken van één gemeenschappelijk financieel rapportagesysteem. Daarom bepleiten VNO-NCW en MKB-Nederland om de invoering van de verplichting tot elektronisch deponeren ook voor dochtermaatschappijen van beurs- en grote vennootschappen in ieder geval uit te stellen tot 1 januari 2020. Dan kan het rapportageformaat van dochtermaatschappijen worden afgestemd op dat van de moedermaatschappij. Evenals bij beursfondsen en hun dochtermaatschappijen ligt bij grote, niet-beursgenoteerde rechtspersonen en hun dochtermaatschappijen vrijwillige toepassing in de rede.

Toepassing van SBR voor deponering van jaarrekeningen van middelgrote en grote rechtspersonen kan overigens alleen aan de orde zijn wanneer de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) goede afspraken maakt om te kunnen beoordelen of SBR in voldoende mate geschikt is om een jaarrekening op te stellen volgens de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en de door de RJ opgestelde normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd. Deze rechtspersonen moeten er als gebruiker van SBR op kunnen vertrouwen dat toepassing ervan naar de laatste stand van de wet- en regelgeving mogelijk is en op basis van de juiste en volledige versie kan geschieden. Vooralnog zijn deze afspraken voor omzetting van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen in SBR er niet. Wij dringen er derhalve op aan dat hierover adequate afspraken worden gemaakt, waarbij er o.m. ook in wordt voorzien dat binnen de wettelijke termijnen in overeenstemming met gewijzigde regels adequaat gerapporteerd kan worden.

Tot slot merken VNO-NCW en MKB-Nederland op dat het voorstel zich niet uitlaat over de beoogde datum van invoering. Het is wenselijk om hierover meer duidelijkheid te scheppen. Daarbij is het bovendien wenselijk dat de definitieve invoeringsdatum ruim vóór het eerste boekjaar wordt gesteld waarin elektronische deponering verplicht is.

Door te faciliteren dat kleine en middelgrote rechtspersonen gebruik kunnen maken van een online-service bij de Kamer van Koophandel – en te verduidelijken dat deze service na inwerkingtreding van de wetwijziging wordt voortgezet – én te voorzien in de hiervoor bepleitte faciliteiten, wordt in ieder geval bereikt dat het overgrote deel van alle rechtspersonen op elektronische wijze een jaarrekening deponeert. Dat komt in de grote mate tegemoet aan het doel van dit wetsvoorstel.

Een aantal opmerkingen en vragen van meer technische aard is in een bijlage bij deze reactie opgenomen.

VNO-NCW en MKB-Nederland zijn uiteraard graag bereid een en ander nader toe te lichten.

Bijlage bij commentaar VNO-NCW en MKB-Nederland op consultatie "Wetswijziging deponering in handelsregister langs elektronische weg" – technische opmerkingen en vragen

1. In de Handelsregisterwet wordt een delegatiebepaling opgenomen die het mogelijk maakt om bij AMvB de documenten aan te wijzen die elektronische vorm moeten worden gedeponerd. In alle gevallen gaat het om documenten waarvan de deponeringsplicht rechtstreeks en uitsluitend voortvloeit uit Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Voor geen enkele opgave of deponering ingevolge de Handelsregisterwet is of wordt elektronische deponering voorgeschreven. De wijze van deponering van documenten die op grond van de ene wet moeten worden gedeponerd, wordt dus geregeld in een AMvB krachtens een andere, slechts zijdelings daarmee verband houdende wet.
Zou de wetgeving niet aan duidelijkheid en helderheid kunnen winnen door de wijze van deponering rechtstreeks in Boek 2 BW te regelen, althans in een AMvB die op een delegatiebepaling in Boek 2 BW berust?

2. De voorgenomen wijzigingen in Boek 2 BW betreffen voornamelijk het invoeren van een "techniekneutrale" formulering van de deponeringsplicht voor de bewuste documenten (door de vervanging van "ne(d)erleggen" – en de afleidingen daarvan – door "deponeren"). De keuze van een "techniekneutrale" formulering roept vragen op, omdat het voor de bewuste documenten juist niet de bedoeling is dat deze "techniekneutraal" (dus naar keuze van de deposant: schriftelijk of elektronisch) worden gedeponerd, maar uitsluitend elektronisch. De bewoordingen van Boek 2 BW lijken met de "techniekneutrale" formulering aan de deposant een keuze te bieden die hem krachtens de Handelsregisterwet wordt ontnomen.
Vanuit het oogpunt van duidelijke en heldere wetgeving zou uit de formulering van de deponeringsplicht in Boek 2 BW moeten blijken dat de deposant bij de bewuste documenten juist niet de keuze heeft tussen schriftelijk en elektronisch deponeren (zie ook opmerking 1).

3. De "techniekneutrale" formulering van de deponeringsplicht houdt in dat de term "ne(d)erleggen" wordt vervangen door "deponeren". Deze wijziging is blijkens de toelichting op Artikel II ingegeven door de overweging dat "neerleggen" teveel associaties oproept met fysieke stukken. Het verdient in dit verband de aandacht dat de term "neerleggen" in ieder geval in Boek 2 BW ook wordt gebruikt zonder dat fysieke associaties zijn bedoeld (artikel 2:351 lid 5: "hun in het verslag neergelegde bevindingen"). Dit roept de vraag op of de associatie met fysieke stukken wordt veroorzaakt door het gebruik van de term "neerleggen" of dat het fysieke karakter een eigenschap van het stuk zelf betreft. Bij de verklaringen op grond van artikel 2:403 lid 1 sub b en sub f BW (waarvoor het concept-wetsvoorstel de verplichte elektronische deponering beoogt in te voeren) gaat het in ieder geval expliciet om schriftelijke verklaringen, terwijl bij de jaarrekening en het jaarverslag de schriftelijke vorm impliciet voortvloeit uit de bepalingen over het opmaken en voor aandeelhouders ter inzage leggen daarvan (artikelen 2:101/210 lid 1 BW). De conform het concept-wetsvoorstel aangepaste voorschriften komen er dus op neer dat de deponering van bepaalde schriftelijke stukken elektronisch dient plaats te vinden. Dit is innerlijk tegenstrijdig.
Zou de oplossing dan niet moeten worden gezocht in het voorschrift dat een elektronische verschijningsvorm van de bewuste documenten moet worden gedeponerd/neergelegd?

4. De in te voeren verplichting tot elektronische deponering zal (artikel II, onderdeel G) ook betrekking hebben op de verklaring tot hoofdelijke aansprakelijkstelling bedoeld in artikel 2:403 lid 1 sub f BW. Anders dan alle andere documenten waarop het concept-wetsvoorstel ziet, betreft het hier een akte: een geschrift opgemaakt om als bewijs te dienen van zijn inhoud, namelijk van het feit dat de consoliderende moedermaatschappij zich hoofdelijk aansprakelijk heeft gesteld voor de schulden van haar bewuste dochtermaatschappij. Dit bij het handelsregister gedeponeerde document (althans een door de Kamer van Koophandel gewaarmerkt afschrift daarvan) zal dan ook door de schuldeiser van de dochter gebruikt moeten kunnen worden om zijn vorderingsrecht op de moedermaatschappij, al dan niet een gerechtelijke procedure, kracht bij te zetten. De bruikbaarheid van die verklaring zal de schuldeiser moeten kunnen beoordelen voordat hij met de dochtermaatschappij zaken doet.
De vraag rijst of met de verplichte elektronische deponering geen voor de schuldeiser vitale informatie verloren gaat (zoals de ondertekening van de verklaring) waarmee afbreuk gedaan wordt aan de bruikbaarheid van het gedeponeerde document als bewijsstuk. Zo ja, zou dan, mede omdat het hier om een eenmalige en niet om een periodiek terugkerende deponering gaat, hier niet beter de fysieke deponering gehandhaafd kunnen blijven?
5. Blijkens de concept-toelichting bestaat het voornemen om voor de elektronische deponering het XBRL-format voor te schrijven. In verband hiermee zou in de toelichting aandacht moeten worden besteed aan de implicaties van Richtlijn 2012/17/EU inzake de koppeling van centrale, handels- en vennootschapsregisters. Wordt ook in de andere EU Lidstaten XBRL als format voorgeschreven of gebruikt? Zo nee, kan de keuze voor XBRL voor de Nederlandse handelsregisters dan leiden tot technische interoperabiliteitsproblemen met buitenlandse handelsregisters in het licht van de door de Richtlijn voorgeschreven koppeling? Zijn deze eventuele problemen oplosbaar? Kunnen deze problemen ertoe leiden dat op de keuze voor XBRL moet worden teruggekomen? In alle gevallen: wie draagt de financiële consequenties van de aanpassingen die (ook bij de deponeringsplichtige ondernemingen) nodig mochten zijn om deze interoperabiliteitsproblemen op te lossen ?
6. Het concept-wetsvoorstel maakt het mogelijk om elektronische deponering van de in artikelen II en III genoemde documenten bij AMvB voor te schrijven. Is het inderdaad de bedoeling om voor alle in die artikelen genoemde documenten van die bevoegdheid gebruik te maken? Wanneer wordt de concept AMvB ter consultatie voorgelegd?
7. De toelichting spreekt slechts eenmaal over “jaarverslaggeving” als aanduiding van het complex van jaarrekening, jaarverslag en overige gegevens; waar verder in de toelichting over XBRL wordt gesproken, wordt enkel gesproken over (de deponering) van de jaarrekening. Daardoor ontstaat (wellicht ten onrechte) de indruk dat de XBRL-taxonomie niet voorziet in deponering van jaarverslag en overige gegevens. De concentratie op de deponering van de jaarrekening roept tevens de vraag op hoe de XBRL-taxonomie uitwerkt in de gevallen waarin de openbaar te maken jaarrekening niet alle gegevens hoeft te bevatten die in de opgemaakte/vastgestelde jaarrekening zijn opgenomen (artikelen 2:396 lid 8 en 2:397 leden 5 en 7 BW). Dezelfde vraag komt op voor jaarrekeningen die zijn opgesteld in een andere taal dan het Nederlands opstellen en/of met vrijwillige toepassing van IFRS. Het verdient aanbeveling hieraan in de toelichting aandacht te besteden.